

CIEKAWOSTKI

BIAŁE RĘKAWICZKI | Bibliotekarze, pracując ze starymi księgami, zakładają na ręce rękawiczki: wielorazowe bawełniane lub jednorazowe – nitrylowe, lateksowe lub winylowe. Rękawiczki to obopólna korzyść. Stare księgi pokryte są kurzem, a także pleśniami i grzybami, które mogą szkodzić człowiekowi. Tłuszcz zaś znajdujący się na ludzkiej skórze może mieć bardzo zły wpływ na stary papier.

Z CZASÓW PRZED GUTENBERGIEM | Inkunabuły to najstarsze okazy, które pochodzą z pracowni drukarskiej. Powstały przed 1500 rokiem i nie były drukowane tylko tłoczone. Ponad 120 inkunabułów ze zbiorów Biblioteki Gdańskiej to unikaty w skali Polski. Większość z nich otrzymało piękne oprawy, z tłoczeniami, okuciami, klamrami i łańcuchami.

TRENY | Ukochana suczka Bonifacia, którego księgozbiór był pierwszą donacją dla Biblioteki Gdańskiej, miała na imię Viola. Nie znamy rasy, ale wiemy, że odeszła w 1563 roku. Tę stratę Bonifacio opłakał w 45 utworach żałobnych, pocieszając sam siebie i sławiąc wierność towarzyski. W zbiorach Biblioteki Gdańskiej zachował się rękopis spisany ręką autora.

GŁOWA KONIA | „Głowa konia morskiego, czyli wieloryba”, w 1687 roku przywieziona z Grenlandii przez gdańskich szyprów, trafiła do zbiorów Biblioteki Gdańskiej. Nie była osamotniona, dołączając do innych darów... przyrządów matematycznych, globusów i szkieletu ludzkiego.

KOLOROWYCH SNÓW | Do magazynu książek wstawił łóżko, żeby nie rozstawać się z księgozbiorem, między regałami jadał też posiłki – Adrian Engelcke, opiekun Biblioteki Gdańskiej, twórca pierwszego rzeczowego katalogu. Rzecz działa się w XVII wieku.

GEDANENSIA | 360 lat temu Rada Miasta Gdańska wydała ordynację, na mocy której każda działająca na terenie miasta oficyna drukarska musiała przekazać po jednym egzemplarzu każdego wydawanego przez siebie druku do – Archiwum Miasta Gdańska, Biblioteki Rady Miasta Gdańska oraz Gdańskiego Gimnazjum Akademickiego. W konsekwencji powstał unikatowy zbiór tzw. gedanensiów.

OD GROSZA DO GROSZA | „Za poduszki” – i tak dofinansowywano Bibliotekę Gdańską. Pomysłodawcą tej oryginalnej inicjatywy był Johann Ernst Schmieden (1626–1707), opiekun biblioteki miejskiej, a później burmistrz. Poduszki były używane podczas dysput i uroczystości w gimnazjum, przy którym znajdowała się wówczas biblioteka. Uczniowie z nich korzystający byli zobowiązani każdorazowo wnieść na rzecz biblioteki opłatę w wysokości 1,5 guldena.

DONATORZY | Księgozbiór liczący ponad 2,7 tys. pozycji oraz prawie 100 map swojemu miastu ofiarował bogaty gdański kupiec Jacob Kabrun (1759–1814). Warto wiedzieć, że zainicjował też i w większości sfinansował budowę nowego Teatru Miejskiego oraz zapisał darowiznę na utworzenie i utrzymanie Akademii Handlowej w Gdańsku, szkoły średniej kształcącej w zawodzie kupca i handlowca. Dzieła pochodzące z księgozbioru Kabruna do dziś znajdują się w Bibliotece Gdańskiej. Donatorów było wielu...

W DUCHU EKOLOGICZNYM | Prawdziwa gratka – rękopis na liściach palmowych zapisany w języku tamilskim, prawdopodobnie w XVIII wieku, a przechowywany w sporządzonej specjalnie do tego celu bambusowej tubie. Do zbiorów Biblioteki Gdańskiej trafił w 1900 roku. Pochodzi z bogatej kolekcji druków i rękopisów należących do Adolfa Mundta, pastora i bibliofila z Kiezmarku. Ze względu na wyjątkową kruchość materiału obiekt należy do tzw. rękopisów zastrzeżonych, o ograniczonej dostępności. Dziś językiem tamilskim posługuje się ok. 65 mln Tamilów, głównie zamieszkujących południowoindyjski stan Tamil Nadu oraz wyspę Sri Lanka, a także emigranci w Malezji i Singapurze. Kto z Was włada językiem tamilskim?

BALKONY DO ODKURZANIA KSIĄŻEK | Ponad 100 lat temu, specjalnie z myślą o księgozbiorze, został zaprojektowany neogotycki, ceglany gmach przy ul. Wałowej 15, trzecia siedziba Biblioteki Gdańskiej. Realizację projektu powierzono inspektorowi miejskiemu Karłowi Kleefeldowi. Nowa siedziba została oddana użytkownikom 12 lutego 1905 roku. Była nowoczesna jak na tamte czasy, m.in. z powodu specyficznej konstrukcji magazynu. Od reszty siedziby odgradzono go murem ogniochronnym, a w elewacji znalazły się balkony wykorzystywane do odkurzania książek. Dziś ten budynek nosi miano „historycznego”.

PIONIERKI | 309 lat po tym, jak otwarto Bibliotekę Gdańską, po raz pierwszy w gronie pracowników pojawiły się kobiety. 1 lutego 1905 roku do katalogowania nowych nabytków zatrudniono pannę Richter z Czaplinka, a do jej pomocy – pannę Laubmeyer, gdańszczankę. Dziś kobiety stanowią 83 proc. pracowników Biblioteki Gdańskiej.

EWAKUACJA | Do Malborka i Pelplina wywieziono najcenniejszy księgozbiór Biblioteki Gdańskiej, aby zabezpieczyć go przed zbliżającym się frontem II wojny światowej. W kilkaset drewnianych skrzyń zapakowano m.in. rękopisy, starodruki, ryciny i mapy. Pozostałe ok. 170 tys. tomów złożono w budynku bibliotecznym przy ul. Wałowej, w piwnicach i na dwóch pierwszych kondygnacjach magazynu.

Opasły tom żywotów świętych, datowany na 1496 rok, wydany w Norymberdze, oprawiony w deskę i skórę – po II wojnie światowej jako łup trafił do Związku Radzieckiego. Szczęśliwie wrócił do Gdańska w latach 50.

Wiemy, że w XVII wieku księga należała do miejskiego sekretarza Georga Bergmanna, następnie do mieszczanina Heinricha Schwarzwalda. Zbiory Biblioteki Miejskiej zasilą w XIX wieku. Na jej kartach anonimowy właściciel umieścił liczne notatki, a także tzw. digitusy, czyli narysowane palce, wskazujące ważny lub ciekawy fragment tekstu.

OTWARTA NA NOWO | 22 czerwca 1946 roku, w 350 rocznicę powołania do życia Biblioteki Gdańskiej, ponownie po wojnie udostępniono czytelnikom księgozbiór. Udział w uroczystości potwierdziło ok. 180 gości z całej Polski – władze państwowe, profesorowie akademicy, bibliotekarze. Uroczystość, którą transmitowało Polskie Radio, odbyła się w wielkiej sali Ratusza Staromiejskiego. Potem już w budynku przy ul. Wałowej otwarto pierwszą powojenną wystawę – „Ocalone zbiory Biblioteki Miejskiej”.

POWOJENNA ODBUDOWA | Do powojennej odbudowy miasta walnie przyczyniły się zbiory Biblioteki Gdańskiej. Powstały dwie kartoteki niezbędne w pracy architektów. W jednej odnotowano wszelkie informacje zawarte w literaturze, a w drugiej materiał ikonograficzny.

